

มาตรฐานแรงงานกับการค้าระหว่างประเทศ

นายอิสรา วรรณสวาท

ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ

มาตรฐานแรงงานกับการค้าระหว่างประเทศ

1. บทนำ

มาตรฐานแรงงาน (labour standards) ได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งสำคัญในฐานะเป็นทั้งกฎเกณฑ์ และหลักปฏิบัติในการใช้แรงงาน เพราะการมีมาตรฐานแรงงานทำให้คนทำงานได้รับความคุ้มครองอย่างทัดเทียมและเสมอภาค ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ความปลอดภัย ความสัมพันธ์ระหว่างคนทำงานและนายจ้าง และช่วยให้คนทำงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพราะความสำคัญดังกล่าวจึงมีความพยายามจากประเทศพัฒนาแล้วในการกำหนดมาตรฐานแรงงานให้มีความสำคัญในระดับสากล และผลักดันให้องค์การระหว่างประเทศต่างๆ กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองมาตรฐานแรงงานให้เป็นสากลและเชื่อมโยงกับการค้าระหว่างประเทศมาตั้งแต่หลังสงครามโลก

ครั้งที่สอง¹ แม้ว่าในภาพรวมประเทศต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศจะพยายามหามาตรการเพื่อลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกันไม่ว่าจะเป็นการลดมาตรการด้านภาษีศุลกากร (tariff barriers) หรือมาตรการอื่นที่มีใช้มาตรการด้านภาษี (non-tariff barriers) ภายใต้การส่งเสริมการค้าและการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) แต่ในเวลาต่อมาสองทศวรรษที่ผ่านมา กลับปรากฏว่าประเทศพัฒนาแล้วได้กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อจำกัดสินค้านำเข้าจากประเทศกำลังพัฒนา เช่น การกำหนดมาตรฐานด้านผลิตภัณฑ์ (product standards) มาตรฐานด้านการผลิต (production process and methods) มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการค้า (trade-related environmental measures) รวมทั้งมาตรฐานแรงงานกำหนดเป็นมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร² โดยบรรจุ “มาตรฐานแรงงานหลัก” ไว้ในข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement : FTA) ทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคี ซึ่งก่อให้เกิดข้อถกเถียงในเวทีการค้าระหว่างประเทศหลายประการ

¹ International Organization of Employers, The Evolving Debate on Trade & Labour Standards (loe Information Paper, March 2006) p.1

² นีรมล สุธรรมกิจ, มาตรฐานแรงงานกับการค้าระหว่างประเทศ (โครงการ WTO Watch (จับกระแสองค์การการค้าโลก, มิถุนายน ๒๕๕๐) หน้า ๒

อาทิ ปัญหาว่าเรื่องของมาตรฐานแรงงานอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) ในขณะที่ขอบเขตของการค้าระหว่างประเทศอยู่ในความรับผิดชอบของ WTO ดังนั้นเมื่อมีปัญหาความเชื่อมโยงระหว่างการค้าระหว่างประเทศกับมาตรฐานแรงงานเช่นนี้ควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดระหว่าง ILO และ WTO ซึ่งทั้งสององค์กรต่างมีมาตรการดำเนินการภายในและมีสภาพบังคับที่แตกต่างกัน³ นอกจากนี้ปัญหาว่าหากองค์การระหว่างประเทศต่างๆ มีความประสงค์ดีต่อแรงงานจริงก็ควรพิจารณาได้ว่า การกำหนดมาตรฐานแรงงานในการค้าระหว่างประเทศจะส่งผลดีหรือผลร้ายต่อคนทำงานในประเทศนั้น เพราะเมื่อไม่สามารถส่งสินค้าไปจำหน่ายได้อาจส่งผลให้เกิดความยากจนเพิ่มขึ้นและในระยะยาวจะส่งผลให้ประเทศดังกล่าวสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งปัญหาว่าการใช้มาตรการคว่ำบาตรทางการค้ากับประเทศที่ไม่ได้มีมาตรฐานแรงงานที่เหมาะสมจะช่วยยกระดับมาตรฐานแรงงานให้ดีขึ้นได้อย่างไร การบรรจุมาตรฐานแรงงานในข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศมีทั้งเรื่องที่เป็นมาตรฐานแรงงานทั่วไปของสภาพการ

ทำงานหรือสภาพการจ้าง (working conditions) เช่น มาตรฐานค่าจ้างขั้นต่ำ, กำหนดเวลาทำงานสูงสุดแต่ละวัน, มาตรฐานด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน, และการประกันสังคม เป็นต้น และมาตรฐานแรงงานหลัก (Core Labour Standards) เช่น การห้ามเลือกปฏิบัติในการทำงาน, การมีเสรีภาพในการสมาคม, การคุ้มครองการใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น⁴ ซึ่งมาตรฐานแรงงานจะมีการกำหนดไว้แตกต่างกันตามแต่ละระดับของแต่ละประเทศที่กำหนดเป็นกฎหมายภายใน นอกจากนี้ยังมีมาตรฐานที่เป็นระดับภูมิภาคและระดับโลกที่อาจมีทั้งความเหมือนและความ

แตกต่างกันอีก เช่น มาตรฐานแรงงานของ ILO ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นสูงที่บางกรณีอาจจะแตกต่างจากของสหภาพยุโรป (European Unions: EU) แต่ในระดับมาตรฐานขั้นต่ำยังคงมีการให้ความสำคัญคุ้มครอง

แรงงานในลักษณะที่ไม่แตกต่างกันนัก แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนของความแตกต่างคือในประเทศยากจนและกำลังพัฒนาจะมีการกำหนดมาตรฐานแรงงานและการบังคับให้มีมาตรฐานดังกล่าวในระดับต่ำแตกต่างจากประเทศพัฒนาแล้ว

ที่จะกำหนดมาตรฐานแรงงานไว้สูงซึ่งอาจจะไม่เพียงแต่มาตรฐานที่ ILO กำหนดไว้เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงมาตรฐานด้านอื่นที่อาจโยงมาถึงแรงงานได้ อาทิ มาตรฐานสิ่งแวดล้อม ซึ่งบทความนี้จะนำเสนอข้อมูลในส่วนของการกำหนดมาตรฐานแรงงานเพื่อประโยชน์ในทางการค้าระหว่างประเทศในเชิง

³ Loc.cit p.3 กล่าวคือ WTO จะมีกระบวนการยุติข้อพิพาทที่เป็นทางการและมีสภาพบังคับได้ดีกว่าที่ ILO มีซึ่งเป็นเพียงกระบวนการตรวจสอบ (supervisory process)

⁴ Samira Salem and Faina Rozental, Labour Standards and Trade: A Review of Recent Empirical Evidence, (2012) Journal of International Commerce and Economics p.5

ประวัติศาสตร์ การเชื่อมโยงมาตรฐานแรงงานกับการค้าระหว่างประเทศ ความสำคัญของมาตรฐาน
แรงงานสากล ผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศของมาตรฐานแรงงานสากล และผลกระทบของ
มาตรฐานแรงงานสากลต่อประเทศไทย เพื่อความเข้าใจและสามารถกำหนดแนวทางในการทำงานสำหรับ
ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้ประกอบการ นายจ้าง ลูกจ้าง และผู้สนใจต่อไป

